

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.007.069 в Національній академії
внутрішніх справ*

03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

**опонента доктора юридичних наук, професора
Кваші Оксани Олександрівни на дисертацію
Василика Віталія Валентиновича «Кримінально-виконавчі засади
покарання у виді позбавлення волі на певний строк», поданої на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми. Кримінально-виконавча система України сьогодні перебуває на черговому етапі свого реформування і становить комплекс державно-правових, соціально-економічних та психолого-педагогічних інститутів, які в сукупності забезпечують діяльність органів і установ виконання покарань та пробації Міністерства юстиції України відповідно до Євроінтеграційного вектора розвитку нашої держави.

У той же час, сучасні тенденції в реформуванні системи виконання покарання в Україні свідчать про актуалізацію питання її відповідності сучасному рівню соціально-економічного розвитку суспільства, принципам гуманізму, поваги до прав та свобод людини, а відповідно, – стану забезпечення гарантій збалансованого співвідношення законних інтересів засуджених та держави, відповідності порядку їхнього тримання в умовах ізоляції європейським стандартам. Окремою проблемою є питання ефективності виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк, функціонування діяльності установ по виконанню цього найсуворішого виду покарання та можливостей досягнення ними у процесі виконавчої діяльності цілей покарання – виправлення, ресоціалізації засуджених, попередження вчиненню ними нових кримінальних правопорушень. Тривають пошуки дієвих механізмів та інструментарію здатних нейтралізувати вплив негативних наслідків перебування особи в ізоляції на її фізичний та психічний стан.

Остання проблема взаємопов'язана із питанням доцільності ставлення до засудженої особи як до особистості з визнанням превалюючого значення у процесі виправлення її особистої волі та бажання. Той факт, що в міжнародно-правових стандартах доволі часто використовується словосполучення «самовизначення», «почуття відповідальності», «людська гідність» по відношенню до в'язнів свідчать на користь тієї думки, що виправлення засуджених є неможливим без власного бажання та зацікавленості в цьому.

Як зазначено в Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р, наявна в країні система виконання покарань потребує структурної реформи, оскільки спадок СРСР був орієнтований на створення поліцейсько-карного апарату нагляду за засудженими, водночас метою виконання покарань має бути виправлення та ресоціалізація засуджених. У зв'язку з цим, в умовах глобалізаційних процесів проблеми виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк доцільно розглядати не тільки в межах однієї правової системи, а й порівняно із кримінально-виконавчим законодавством і практикою його застосування в інших країнах, навіть за наявності існуючих відмінностей в соціально-економічному та політичному розвитку кожної держави.

Незважаючи на те, що за останні роки вжито певних заходів з удосконалення кримінально-виконавчих засад забезпечення виконання покарань, зокрема й у зв'язку з прийняттям 8 квітня 2014 р. Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів», і надалі залишається актуальним питання підвищення рівня ефективності кримінально-виконавчої діяльності, пов'язаної з виконанням покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як *загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам* виконання покарань в Україні. Дисертація ґрунтується на положеннях Національної стратегії у сфері прав людини (затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015), Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на

період до 2020 року (затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р), Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015), Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015), Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років (наказ МВС України від 16 березня 2015 р. № 275), Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 роки (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Список використаних джерел складає 287 найменування.

Дисертант здійснив своє дослідження спираючись на емпіричну базу, яка становлять дані офіційної статистичної звітності за 2015–2020 роки; інформація з Єдиного реєстру досудових розслідувань; статична та аналітична інформація Офісу Генерального прокурора України, Судової адміністрації та Верховного Суду, Міністерства юстиції України та архівні матеріали ДКВС України за 1991–2020, а також 87 матеріалів практики Європейського суду з прав людини; зведені дані анонімного опитування за спеціально розробленою анкетною персоналу КВУ закритого типу (170 респондентів) та 300 засуджених, які відбували покарання у виді позбавлення волі на певний строк у Житомирській, Київській, Харківській та Чернігівській областях упродовж 2019–2020 років; результати багаторічного

вивчення превентивної, слідчої і судової практики з урахуванням значного досвіду роботи автора в системі органів юстиції.

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість В. В. Василюку сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною. Автор у своїй роботі продемонстрував високий теоретичний рівень викладу матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання, аналізувати законодавчі акти, коректно полемізувати з іншими авторами, аргументовано відстоювати власну точку зору як щодо предмету дослідження, так і щодо фундаментальних проблем юридичної доктрини, узагальнювати науково та практично значущі висновки.

Усе це забезпечило обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій. До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку опонента, слід віднести такі:

1) вперше – доведено, що забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні має системний і комплексний характер, оскільки включає не лише суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин (персонал колоній та засуджених до даного виду покарання), а й більш широке коло учасників цих суспільних відносин (міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції України, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, громадські організації, заклади освіти, підприємства, установи та організації), які об'єднані єдиними об'єктом, предметом, метою і законодавчо визначеними завданнями реалізації державної політики у сфері кримінальної юстиції; з'ясовано сутність і соціально-правову природу поняття та змісту процесу забезпечення виконання

покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, сформульовано його авторське визначення; запропоновано концептуальне бачення процесу забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, що передбачає комплекс заходів правового (удосконалення нормативно-правового регулювання процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк шляхом запропонованих змін та доповнень до КВК України) та організаційного (обґрунтування надання ДКВС України статусу самостійної в системі державних органів виконавчої влади) характеру;

2) *удосконалено* – зміст елементів кримінально-виконавчої характеристики виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні з обґрунтуванням приведення кримінально-виконавчого законодавства у відповідність з положеннями Конституції України, зокрема ст. 8 (у якій закріплено принцип верховенства права), ст. 19 (принцип законності) та п. 14 ст. 92 (відповідно до якого виключно законами має визначатись діяльність органів та УВП); кримінально-виконавчі засади взаємодії органів та УВП з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування і громадськістю, доведено, що процес забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк є об'єктивно необхідним елементом діяльності усіх суб'єктів і учасників кримінально-виконавчих правовідносин; теоретичні підходи, що стосуються змісту понять і термінів, які використовуються в нормативно-правовій діяльності у сфері виконання покарань України, а також під час наукових розробок з означеної проблематики з метою вироблення уніфікованих підходів з питань забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк;

3) *дістало подальший розвиток* – генезис становлення та розвитку процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, з розподілом на певні етапи: радянський (1917–1991 рр.); незалежний (1991–1998 рр.); самостійний (1999–2010 рр.); змішаний (2011–2016 рр.); сучасний (з 2016 р. – донині); наукове обґрунтування ізоляції як у встановленому вироком суду і передбаченому законом обмеженні прав особи й громадянина шляхом поміщення його до КВУ закритого типу для досягнення мети покарання та її ознак: ізоляція як

зміст позбавлення волі зумовлює систему правообмежень для засуджених; доцільність – усі правообмеження, що зумовлені фактом ізоляції, застосовуються виключно для забезпечення мети покарання; необхідність обов'язкової юридичної підстави застосування ізоляції – вирок суду; відносність ізоляції засуджених – вона не є абсолютною, а полягає в обмеженні, і аж ніяк не позбавленні прав і свобод засуджених; строковість – існує протягом встановленого вироком суду строку покарання; теоретичні, правові, організаційні та прикладні підходи, спрямовані на більш активне впровадження в національне законодавство та практику реалізації зарубіжного досвіду з питань процесу забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк (запровадження порядку застосування до засудженого умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (Швеція); заходів підвищення фінансової спроможності виправних колоній (Норвегія); програм матеріального забезпечення засуджених (Франція); інституту «приватної тюрми» (Німеччина); досвіду функціонування приватних і урядових виправних установ (Канада) як основи підвищення рівня його ефективності та результативності.

Важливими, обґрунтованими та науково новими є й інші положення, що винесені автором на захист.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском як у кримінально-виконавчу (пенітенціарну) науку, так і практику кримінального судочинства, оскільки сприяють удосконаленню правових та організаційних засад діяльності Міністерства юстиції України, Державної кримінально-виконавчої служби України, установ виконання покарань, органів пробації і судових інституцій. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані в: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення шляхів удосконалення кримінально-виконавчих засад забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні (акт Науково-дослідного інституту публічного права від 07 серпня 2020 р.); правотворчості – у процесі внесення змін і доповнень до законодавчих та підзаконних (відомчих і міжвідомчих) нормативно-правових актів,

які регулюють виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні (акт Інституту законодавства Верховної Ради України від 16 травня 2020 р. № 22/673-1-15); правозастосовній діяльності – з метою вдосконалення правових та організаційних засад функціонування органів і УВП; освітньому процесі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінально-виконавчого права, кримінального права та кримінології, а також при проведенні різних видів занять з відповідних дисциплін у процесі підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників системи МВС і Міністерства юстиції України (акти Національної академії внутрішніх справ від 10 березня 2021 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені у дослідженні, були оприлюднені на семи міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглому столі.

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї – авдання дослідження: розкрити стан наукового дослідження процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні; з'ясувати сутність поняття та зміст процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні; висвітлити генезис становлення та розвитку процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні; сформулювати кримінально-виконавчу характеристику законодавства у сфері виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні; встановити роль і місце органів та УВП у процесі забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк, а також стан їх взаємодії з іншими органами державної влади і місцевого самоврядування та громадськістю з означених питань; визначити соціально-правову природу процесу забезпечення ізоляції засуджених при виконанні покарання у виді позбавлення волі на певний строк у виправних колоніях в Україні; обґрунтувати сучасну кримінально-виконавчу політику та організаційно-правові аспекти удосконалення і

розвитку процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк; надати науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення відомчого (міжвідомчого) нормативно-правового регулювання забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні; оцінити досвід забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в інших країнах та розробити відповідні заходи щодо його упровадження в національне законодавство та правозастосовну практику.

Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (287 найменувань на 34 сторінках) і восьми додатків на 32 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 310 сторінок.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Теоретичні засади дослідження процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні» присвячений теоретичним питанням предмету дослідження.

Дисертантом встановлено стан наукового дослідження забезпечення процесу виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, визначено вузькі та недостатньо розроблені теоретико-прикладні кримінально-виконавчі засади з означених питань, які на практиці виступають детермінантами, що обумовлюють низьку ефективність кримінально-виконавчої діяльності в Україні. За результатами аналізу наявних у сучасній вітчизняній і зарубіжній пенітенціарній науці праць обґрунтовано підвищення інтересу до вивчення й висвітлення практично всіх складових досліджуваного явища – кримінально-виконавчої системи держави, що має створити сприятливі умови для подальшого наукового опрацювання ще не досліджених або недостатньо досліджених чи дискусійних проблем, зокрема й з питань процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі (с. 25–51).

З'ясовано сутність і соціально-правову природу поняття та змісту процесу забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, сформульовано його авторське визначення, а саме: під цим процесом слід розуміти законодавчо встановлену діяльність органів та УВП, що здійснюється у взаємодії з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськістю та іншими учасниками кримінально-виконавчих правовідносин, спрямована на реалізацію в повному обсязі завдань кримінально-виконавчого законодавства і досягнення його мети на чітко визначених засадах та з урахуванням новітніх технологій, наукових підходів та сучасної позитивної зарубіжної практичної діяльності (с. 52–70).

Визначено генезис становлення процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні. Здійснено періодизацію наукових пошуків з урахуванням існуючих на той час соціально-правових умов функціонування ДКВС України в системі центральних органів державної виконавчої влади (в основу покладено історико-правовий критерій класифікації кримінально-виконавчих процесів, явищ і відносин) (с. 72–93).

Другий розділі «Правове регулювання та організація забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні» присвячений питанням правового та організаційного забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

На думку опонента, здобувачем цілком вірно проведена класифікація нормативно-правових актів, які спрямовані на забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, зокрема: законодавчі акти (Конституція, закони, постанови Верховної Ради України, міжнародні договори, згоду на які надала Верховна Рада України, укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України); інші нормативно-правові акти (накази Міністерства юстиції України, Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, положення та інструкції ДКВС України, затверджені Міністерством юстиції України та ін.); локальні нормативно-правові акти (накази та постанови начальників колоній, накази та розпорядження керівників міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України та ін.; судові рішення; міжнародно-правові акти з питань виконання покарань,

що мають рекомендаційний характер (Європейські пенітенціарні правила, міжнародні стандартні правила поведження із засудженими та ін.); рішення ЄСПЛ (с. 100–124).

Визначено, що однією з обставин, яка негативно впливає на ефективність і результативність процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні, є низький рівень взаємодії органів та УВП з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, а також з громадськістю. Саме тому зміцнення потенціалу соціального партнерства кримінально-виконавчої системи з іншими інституціями дасть змогу ефективно вирішувати проблеми функціонування органів і УВП, сприяти реалізації прав і свобод засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання, з метою їх оптимальної постпенітенціарної адаптації (с. 126–139).

Обґрунтовано, що ізоляцію засуджених до позбавлення волі на певний строк варто розглядати у двох аспектах: кримінально-правовому (як зміст позбавлення волі на певний строк) та кримінально-виконавчому (як вимогу режиму у виправних і виховних колоніях). Доведено, що ці аспекти співвідносяться між собою як зміст і форма, де ізоляція у кримінально-правовому аспекті – одна з головних вимог режиму виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Констатовано, що ізоляція полягає у встановленому вирокі суду і передбаченому законом обмеженні прав особи й громадянина шляхом поміщення його до КВУ закритого типу для досягнення мети покарання.

Виокремлено такі основні ознаки ізоляції засуджених у кримінально-правовому аспекті: 1) ізоляція як зміст позбавлення волі зумовлює систему правообмежень для засуджених; 2) доцільність – усі правообмеження, що зумовлені фактом ізоляції, застосовуються виключно для забезпечення мети покарання; 3) необхідність обов'язкової юридичної підстави застосування ізоляції – вирок суду; 4) відносність ізоляції засуджених – вона не є абсолютною, а полягає в обмеженні, і аж ніяк не позбавленні прав і свобод засуджених; 5) строковість – існує протягом встановленого вирокі суду строку покарання (с. 141–162).

У третьому розділі «Шляхи удосконалення процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні» доведено, що при

удосконаленні кримінально-виконавчої системи необхідно більш активно запроваджувати теоретико-правові дослідження з питань профілактично-виховного впливу на засуджених до покарань, пов'язаних з позбавленням волі. Персонал УВП під час реалізації своїх функцій зобов'язаний поєднувати заходи заохочення та стягнення, а також соціально-виховний вплив на засуджених, а з урахуванням різних категорій та специфіки індивідуалізації і диференціації засуджених стосовно останніх має бути передбачено на нормативно-правовому, організаційному, матеріально-технічному та інших рівнях застосування різних форм і методів соціально-виховного впливу (с. 170–175).

Визначено основні критерії, які має бути покладено в основу удосконалення чинного законодавства України, зокрема щодо питань оцінки ефективності діяльності органів та УВП. Доведено, що удосконалення законодавства передусім має стосуватися належного забезпечення правового статусу засудженого та персоналу УВП. Таке удосконалення слід здійснювати шляхом внесення змін до існуючих законів та нормативно-правових актів, які регулюють порядок відбування засудженими покарання у виді позбавлення волі, умов їх тримання та матеріально-технічного й інших видів процесу забезпечення як засуджених, так і персоналу (с. 199–210).

Проведений аналіз практики процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі за кордоном (як на європейському континенті, так і за океаном (США, Канада та ін.) дозволяє констатувати, що, по-перше, чинне кримінально-виконавче законодавство України є недосконалим і таким, що потребує видозмін за кращими світовими практиками, по-друге, зазначені видозміни є необхідно умовою підвищення ефективності та результативності вітчизняних КВУ закритого типу, а також невід'ємним елементом забезпечення безпечних умов життєдіяльності визначених у законі суб'єктів виконання-відбування покарання, яке стало предметом цього наукового дослідження (с. 215–230).

Викликає певне схвалення і пропозиція удосконалення нормативно-правового регулювання процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні. Зокрема, запропоновано запровадження додаткових заходів

стимулювання засуджених до сумлінної поведінки і ставлення до праці, навчання, їх виправлення та ресоціалізації з доповненням ч. 1 ст. 130 КВК новими заходами заохочення.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно в загальному оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід відзначити наявність у ньому ряду дискусійних питань, нечіткість і недостатню переконливість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Автор в одному із положень «Наукової новизни одержаних результатів» декларує, що ним запропоновано *концептуальне бачення процесу забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні*, що передбачає комплекс заходів правового (удосконалення нормативно-правового регулювання процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк шляхом запропонованих змін та доповнень до КВК України) та організаційного (обґрунтування надання ДКВС України статусу самостійної в системі державних органів виконавчої влади) характеру. Викладене у Науковій новизні положення носить загальний характер, не відображає сутності цього концептуального бачення, його квінтесенції. Крім запропонованих змін до КВК України і статусу ДКВС України, яка концептуальна ідея покладена в основу ефективного забезпечення покарань у виді позбавлення волі на певний строк ?

2. На стор. 21 автором «вперше» визначено пріоритетну роль у процесі забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні режиму ізоляції засуджених та доведено необхідність утримання осіб у КВУ закритого типу, їх переміщення та переведення. Маю сумніви щодо першості автора у визначенні ізоляції засуджених пріоритетною у процесі забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі. Зрештою, це впливає і зі ст. 63 Кримінального кодексу України, де зазначено: «покарання у виді позбавлення волі полягає в ізоляції засудженого...». Тому автору бажано уточнити своє положення.

3. На стор. 238 автор обґрунтовує висновок про необхідність суттєвого підвищення рівня морально-психологічного та соціального забезпечення ізоляції засуджених, що обумовлено, зокрема, і процесом перетворення (трансформації)

кримінально-виконавчого законодавства, практики і системи загалом у пенітенціарне, а також ратифікованими Україною міжнародно-правовими актами. Доцільність підвищення рівня морально-психологічного та соціального забезпечення ізоляції засуджених не підлягає сумніву, є аксіоматичною. Однак бракує конкретних авторських пропозицій, яким чином можна підвищити цей рівень.

4. На стор. 152 автор висловлює позицію, яка притаманна прибічникам природного права: «для особи, яка вимушена зазнати наслідки свого суспільно небезпечного діяння, ізоляція є неприродним явищем, а тому таке становище не може задовольнити засудженого. Отже, порушення вимог ізоляції з боку засудженого слід розглядати як явище, яке пов'язане із *природним прагненням свободи*, соціальною сутністю людей». Повністю поділяю таку думку. Проте автор не розвиває її, не пропонує ревізію кримінального законодавства в частині відповідальності за втечу з місць позбавлення волі (ст. 393). Чи можна карати за «*природне прагнення свободи*»? Хоча далі на стор. 224 автор наводить приклад Швеції, де за втечу з тюрми передбачено лише дисциплінарну відповідальність. Представники адміністрації тюрем пояснюють це тим, що в людини є природний потяг до свободи, за який недоцільно її карати. Проте і цей досвід Швеції автор залишає без належного реагування.

5. У Висновках роботи автор констатує, що за результатами проведеного аналізу практики процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі за кордоном (як на європейському континенті, так і в США і Канаді) можна констатувати, що чинне кримінально-виконавче законодавство України є недосконалим і таким, що потребує видозмін за кращими світовими практиками... По-перше, чи є сенс у такому висновку за результатами проведеного дослідження, якщо автор у Вступі до роботи уже відзначає цей факт? По-друге, автор так і не називає країну, досвід якої є найбільш корисним для України в контексті вдосконалення процесу забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під

час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку праці здобувача.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації: п'ять статей, у тому числі одна – у зарубіжному виданні, сім тез виступів на науково-практичних конференціях.

Аналіз тексту дисертації Василика Віталія Валентиновича «Кримінально-виконавчі засади покарання у виді позбавлення волі на певний строк» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення кримінально-виконавчого законодавства та практики його застосування є теоретично обґрунтованими та аргументованими. Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінально-виконавчого права, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою, оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду праць та відповідає науковій спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Василика Віталія Валентиновича «Кримінально-виконавчі засади покарання у виді позбавлення волі на певний строк», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінально-виконавчого права, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 9–12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор **В. В. Василик** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

провідний науковий співробітник
відділу проблем кримінального права,
кримінології та судустрою Інституту держави
і права ім. В.М. Корещького НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

О. О. Кваша

